

правоохоронних органів, військовими формуваннями та міжнародними організаціями. Відсутність систематизованих рекомендацій у цій сфері негативно впливає на ефективність розкриття та розслідування таких злочинів.

Отже, є об'єктивна потреба в комплексному дослідженні оперативно-розшукової характеристики незаконного позбавлення волі або викрадення людини з урахуванням сучасних викликів воєнного часу, що зумовлює необхідність розроблення нових підходів до їх оперативного забезпечення та вдосконалення методики виявлення та розкриття. Ефективна організація діяльності оперативних підрозділів є ключовим чинником у протидії викраденню людей. Вона потребує комплексного підходу, що поєднує правові, організаційні та технологічні заходи. Пріоритетом має залишатися захист прав людини та забезпечення національної безпеки.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : міжнар. док. від 4 листоп. 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Дяковський Г. Л. Криміналістична характеристика та особливості розслідування незаконного позбавлення волі та викрадення людини, вчиненого організованою групою : автореф. 12.00.09. Дніпро, 2017. 22 с.
4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
5. Статистика. *Офіс Генерального прокурора* : [сайт]. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/statistika>
6. Про взаємодію Служби безпеки України та Національної поліції України під час організації розшуку осіб : наказ СБУ, МВС України від 20 лют. 2025 р. № 54/112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0317-25#Text>
7. Лугіна Н., Беличко В., Підгородецький В. Гарантії справедливого суду в умовах збройного конфлікту: кримінально-процесуальний аспект. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Т. 3, № 3. С. 110–114.
8. Примак В. І. Криміналістична характеристика незаконного позбавлення волі або викрадення людини в умовах воєнного стану. *Український політико-правовий дискурс*. 2026. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.20041389>

Зубкова Любов Анатоліївна, провідний науковий співробітник секретаріату Вченої ради НАВС, кандидат юридичних наук, старший дослідник

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА В СИСТЕМІ ЗАСОБІВ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Антикорупційна проблематика залишається для сучасного правознавства однією із актуальних тем, не зважаючи на прояви посиленої уваги до цього антисоціального явища з боку представників галузевих наук, зокрема тих, що наближені до вивчення діяльності органів державної влади або місцевого самоврядування, висвітлення економічних питань або питань державної служби, державного управління тощо.

На жаль, статистичні дані результатів діяльності правоохоронних органів свідчать про наявність негативної тенденції у сфері антикорупційної діяльності, що змушує привертати додаткову увагу науковців, практиків, законотворців до цієї проблематики, ретельніше замислюватися над дієвістю превентивних заходів та ефективністю нормативного блоку механізму правового регулювання відносин у цій сфері. Враховуючи наявні позитивні зрушення у сфері протидії корупційній діяльності, все ж таки статистичні дані викликають занепокоєння. На прикладі Вищого антикорупційного суду можна спостерігати хоч і нестійку, але небезпечну тенденцію у кількості кримінальних проваджень, що надійшли для розгляду: 2021 рік (- 26 %); 2022 рік (+ 33 %); 2023 рік (+55 %); 2024 рік (- 6 %); 2025 рік (+28,7 %) [1].

Фахівці вказують на рівномірність проникнення корупції в систему владних відносин. Це означає, що незалежно від сфери державної діяльності, виду та напрямку державної політики (економічна політика держави, безпекова, правоохоронна, освітня тощо), корупція продовжує мати місце. Для кожної сфери формуються свої відповідні ризики, що сприяють проявам антисоціальної поведінки. Наприклад, у сфері діяльності Національної поліції України корупційні ризики найчастіше пов'язані зі зловживанням службовими повноваженнями, отриманням неправомірної вигоди, конфліктом інтересів, а також порушеннями під час проведення публічних закупівель. У сфері здійснення повноважень Державною міграційною службою ризики виникають під час надання адміністративних послуг, оформлення паспортних документів тощо. Для Державної прикордонної служби характерними ризиковими ситуаціями є сприяння у незаконному перетині державного кордону, перевезенні контрабандної продукції або неналежному здійсненню контролю за рухом населення та товарів.

Для органів та підрозділів системи внутрішніх справ подолання корупційних проявів є одним із найважливіших завдань, спрямованих на соціальні простори як в середині правоохоронної системи, так і поза її межами відповідно до сфери та обсягу повноважень владних суб'єктів. При цьому можемо констатувати, що для ефективної антикорупційної діяльності сформовано розвинуту нормативну базу,

основу якої складає Конституції України, Закон України «Про запобігання корупції», Державна антикорупційна програма України у форматі її щорічного оновлення. В системі державного управління на всіх рівнях влади складаються конкретні плани та програми запобігання або подолання корупції та корупційних ризиків. Сформовано систему спеціалізованих суб'єктів протидії корупції, серед яких Національне агентство з питань запобігання корупції, Вищий антикорупційний суд, Національне антикорупційне бюро України та інші суб'єкти запобігання корупції.

Комплексний аналіз джерел свідчить, що поява корупційних ризиків частіше всього пов'язується із недосконалістю правового регулювання, низьким рівнем якості нормативного матеріалу, ефективності застосування правил юридичної техніки, а отже недосконалістю нормопроектувальної діяльності. Привертають увагу дані, оприлюднені Національним агентством з питань запобігання корупції. Із десяти корупційних ризиків у сфері правосуддя вісім зумовлені негараздами правового унормування, а саме: недосконалість положень законодавства про дисциплінарну відповідальність суддів; недосконалість положень законодавства про порядок звільнення суддів у відставку; недосконалість нормативного врегулювання процедури обрання суддів; суперечливість правового регулювання процедури вирішення конфлікту інтересів, що не може бути врегульований у порядку, визначеному процесуальним законом тощо [2].

Поряд із заходами, запланованими Антикорупційною стратегією на 2026–2030 роки [3], слід врахувати потенціал доктрини верховенства права, реалізація якої на рівні функціонування національної правової системи призведе до глобальних змін правового регулювання, зокрема у площині правореалізаційних процесів. На думку С. Головатого, «верховенство права – це ідея виключно природного права, доктрини природного права, тобто – ідея, яка виникла на визнанні одного факту: людина як істота природи з'являється на світ з певними правами і свободами, яких їй ніхто не дає і ніхто не має права від неї відібрати» [4, с. 87].

Не зважаючи на наявні дискусійні розбіжності у поглядах на змістовне наповнення поняття верховенства права, Венеційська комісія визначила ряд стрижневих компонентів, що складають основу реалізації доктрини: (1) законність – включно з прозорою, підзвітною та демократичною процедурою запровадження приписів права; (2) юридичну визначеність; (3) заборону свавільності; (4) доступ до правосуддя в незалежних і безсторонніх судах – включно із судовим контролем щодо адміністративних актів; (5) поважання людських прав; (6) недискримінацію та рівність перед законом [5].

Доповнення антикорупційних програм відповідними заходами, спрямованими на забезпечення саме цих правових засад правовладдя, дозволить ефективно реалізувати у практичній площині найактуальніші програмні положення Антикорупційної стратегії, забезпечити позитивну динаміку результатів антикорупційної діяльності, вплинути на сутнісні фактори формування антикорупційної (добросчесної) культури українського суспільства.

Список використаних джерел

1. Сайт Вищого антикорупційного суду. Судова практика й статистика. URL: https://hcac.court.gov.ua/hcac/gromadyanam/practice_and_statistics/
2. Сайт Національного агентства із запобігання корупції. Стратегічний аналіз корупційних ризиків. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/strategichnyj-analiz-koruptsiynyh-ryzykiv>.
3. Сайт Національного агентства із запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/antykorupsiyna-strategiya-na-2026-2030-roku>.
4. Головатий С. П. Верховенство права: юридичний принцип, який в Україні офіційно визнано та який має діяти. *Українське право*. 2006. № 1. С. 85–90.
5. Мірило правовладдя. Дослідження Венеційської Комісії Ради Європи «Європейська комісія за демократію через право». 18 берез. 2016 р. URL: <https://www.venice.coe.int/images/SITE%20IMAGES/Publications/Rule%20of%20Law%20checklist%20UKR.pdf>

Іващенко Віта Олександрівна, професор кафедри кримінології та інформаційних технологій НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ДОВІРИ НАСЕЛЕННЯ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ: ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАКРІПЛЕННЯ

В умовах дії правового режиму воєнного стану питання довіри населення до діяльності органів державної влади набули особливої актуальності. Не винятком є і Національна поліція, для якої рівень довіри населення є основним критерієм ефективності діяльності її органів і підрозділів. Зазначена вимога закріплена ч. 3 ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію» [1]. У подальшому постановою Кабінету Міністрів України № 58 від 7 лютого 2018 року затверджено Порядок проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції [2]. Серед основних завдань проведення оцінки – отримання інформації про оцінку населенням якості виконання органами і підрозділами Національної поліції покладених на них завдань і функцій, про відповідність їхньої роботи очікуванням населення, виявлення тенденцій зміни рівня довіри та факторів, що на них впливають.